

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 15/03-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho na neverejnom zasadnutí 30. apríla 2003 prerokoval sťažnosť Ing. J. V., bytom B., zastúpeného advokátkou Mgr. A. J., B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 304/01, za účasti Okresného súdu Bratislava II, a takto

r o z h o d o l:

1. Základné právo Ing. J. V. na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 304/01 p o r u š e n é b o l o.

2. Okresnému súdu Bratislava II p r i k a z u j e, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 304/01 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk (slovom Desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II j e p o v i n n ý uhradiť Ing. J. V. do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia trovy konania vo výške 8 000 Sk (slovom Osemtisíc slovenských korún) na účet advokátky Mgr. A. J., B.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. januára 2003 sp. zn. IV. ÚS 15/03 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. V., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. A. J., B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 304/01.

Sťažovateľ uviedol, že predmetom namietaného konania, v ktorom je účastníkom v procesnom postavení žalovaného, je žaloba na ochranu osobnosti podaná do podateľne okresného súdu 23. júla 2001. Okresný súd vyzval sťažovateľa výzvou, ktorá mu bola doručená 23. augusta 2001, aby sa vyjadril k žalobe, čo sťažovateľ v stanovenej lehote urobil a svoje vyjadrenie zaslal okresnému súdu 5. septembra 2001. Podľa sťažovateľa predstavuje jeho vyjadrenie k žalobe posledný úkon vykonaný v konaní o ochranu osobnosti.

Ďalej sťažovateľ poukazuje na ustanovenie § 200i ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) (v znení platnom do 31. decembra 2001), podľa ktorého bol okresný súd povinný rozhodnúť vo veci ochrany osobnosti najneskôr do jedeného roka od podania žaloby. To, že v predmetnom konaní dochádza k zbytočným priet'ahom, uznal aj okresný súd, a to v odpovedi jeho predsedu z 2. júla 2002 na sťažnosť sťažovateľa z 28. júna 2002. Napriek tomu nebolo vo veci do podania sťažnosti ústavnému súdu nariadené ani jedno pojednávanie.

K právnej podstate porušenia svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov okresným súdom sťažovateľ okrem iného uviedol, že jeho vec predložená na rozhodnutie okresnému súdu nie je zložitá a podľa jeho úsudku postačovalo zákonnej sudkyňi oboznámiť sa so skutkovým stavom len zo žaloby a vyjadrenia k nej, ktoré predložil okresnému súdu.

Vzhľadom na to, že jeho jediným úkonom v namietanom konaní bolo spomínané vyjadrenie k žalobe (zaslané okresnému súdu riadne a včas), zastáva sťažovateľ názor, že v okolnostiach prípadu nemá jeho správanie ako účastníka konania žiaden význam.

Sťažovateľ sa domnieva, že okresný súd sa v jeho veci dopúšťa priet'ahov, pričom zdôrazňuje najmä to, že *„lehota garantovaná zákonom na rozhodnutie vo veci nebola dodržaná a takýto protiprávny stav trvá naďalej bez vyhliadky na jeho odstránenie“*.

Pokiaľ ide o právnu argumentáciu sťažovateľa k návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, poukazuje na to, že *„má naliehavý záujem na rozhodnutí veci o ochrane osobnosti v zákonnej lehote, resp. v čo najkratšom čase po jej uplynutí, keďže ide o vec osobného charakteru, v ktorej vystupuje na strane žalovaného, t. j. toho, kto sa dopustil zásahu do práv osobnosti iného. Sťažovateľ vykonáva funkciu člena Dozornej rady S. z. l. h. (ďalej len „SZLH“) a v oblasti hokeja pôsobí aj žalobca. Informácia o začatí konania o ochrane osobnosti proti sťažovateľovi sa rozšírila vo vnútri organizácie SZLH, aj medzi „hokejovou verejnosťou“. V prípade rozhodnutia Okresného súdu Bratislava II v prospech sťažovateľa sa potvrdí správne a nie protizákonné konanie sťažovateľa.*

Pretrváváním právnej neistoty sa vytvoril priestor pre rôzne dohady o tom, či došlo k porušeniu osobnostných práv žalobcu, čo negatívne vplýva na dobré meno a povesť sťažovateľa v oblasti hokeja. V dôsledku týchto skutočností má sťažovateľ povesť človeka, ktorý nerešpektuje osobnostné práva iných. Táto skutočnosť negatívne ovplyvnila aj voľby orgánov SZLH, ktoré sa uskutočnili na V. Kongrese SZLH dňa 14. 6. 2002. Sťažovateľ sa naďalej uchádzal o funkciu člena Dozornej rady SZLH, avšak pri sčítaní hlasov sa dostal tesne pod hranicu, ktorá bola potrebná na zvolenie za člena Dozornej rady SZLH. Podobná situácia sa opakovala aj pri zostavovaní komisií SZLH na zasadnutí Rady SZLH, ktoré sa uskutočnilo dňa 16. 8. 2002. Sťažovateľ nebol zvolený do žiadnej z týchto komisií“.

Na základe týchto skutočností sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu bolo v označenom konaní porušené jeho vyššie uvedené základné právo, a súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal a rozhodol do piatich mesiacov od vydania jeho rozhodnutia.

Zároveň žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk.

K prijatej sťažnosti sa podľa § 29 ods. 6 o ústavnom súde vyjadrila JUDr. M. Š., poverená zastupovaním predsedníčky okresného súdu, listom z 11. marca 2003 (Spr. 2037/03), v ktorom uviedla:

„Po oboznámení sa s predmetnou sťažnosťou, uznesením ÚS SR, sp. zn. IV. ÚS 15/03-10 ako i celým predmetným spisom som zistila, že vo veci skutočne došlo k prietahom v konaní z dôvodu, že zákonná sudkyňa Mgr. L. N. od augusta 2001 až do odchodu na materskú dovolenku v apríli 2002 neurobila vo veci žiadny úkon. Vec bola dňa 16. 10. 2002 prikázaná na vybavenie sudkyňi Mgr. P. P. Vzhľadom na veľký počet vecí v oddelení 12 C je vo veci vytýčený termín pojednávania na deň 22. 05. 2003.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu konštatovala, že „Z doručeného vyjadrenia jednoznačne vyplýva porušenie základného práva sťažovateľa zakotveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, keď samotné

pridelenie veci vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 12 C 304/01 po nástupe zákonnej sudkyne, ktorej bola vec pôvodne pridelená, na materskú dovolenku trvalo 6 mesiacov“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a predloženého súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Žaloba J. O., bytom B. (ďalej len „žalobca“), proti sťažovateľovi na ochranu osobnosti bola doručená okresnému súdu 23. júla 2001.

Sťažovateľ sa na výzvu okresného súdu, ktorá mu bola doručená 23. augusta 2001, vyjadril k žalobe podaním, ktoré mu bolo doručené 6. septembra 2001.

Okresný súd nariadil 12. marca 2003 vo veci pojednávanie na 22. máj 2003.

Záznamy o iných úkonoch okresného súdu sa v súdnom spise sp. zn. 12 C 304/01 nenachádzajú.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ods. 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa ods. 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „k naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza zásadne právoplatným a vykonateľným rozhodnutím...“ (I. ÚS 44/99, IV. ÚS 68/02).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú

právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a postup samotného súdu.

Preskúmaním doterajšieho priebehu konania vo veci sp. zn. 12 C 304/01 pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti:

1. Predmetom konania pred okresným súdom a príčinou existencie právnej neistoty je tvrdený zásah do práva na ochranu osobnosti, ktorého ochrany sa domáha žalobca voči sťažovateľovi. Po oboznámení sa so spisom okresného súdu ústavný súd konštatuje, že z neho nevyplýva skutková ani právna zložitost' veci. Na základe obsahu žaloby existuje predpoklad, že prameňom práva, o ktorom má okresný súd rozhodnúť, môžu byť viaceré právne normy, ktoré však nie je možné označiť ako zložité len preto, že sa nenachádzajú v jednom právnom predpise. Vec by bolo možné považovať za zložitejšiu iba z dôvodu, že pre súd boli ustanovené inštruktívne lehoty na úkony súdu a žalovaného vyplývajúce z § 200i ods. 2 až 4 OSP v znení platnom do 31. decembra 2002.

Vychádzajúc z doterajšieho priebehu konania v predmetnej veci (nezaobranie sa jej meritom) nemôže však ústavný súd pripísať zdĺhavý postup v konaní na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci a netvrdí to ani okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa po jej prijatí na ďalšie konanie.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci na sťažnosťou napadnutom okresnom súde, ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená v jeho neprospech pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto štádiu konania k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom pri skúmaní toho, či došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľa, dospel k záveru, že tomu tak je, a to v dôsledku jeho nečinnosti bez existencie akejkoľvek zákonnej prekážky. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol v danej veci nečinný 19 mesiacov (od 8. augusta 2001, keď zákonná sudkyňa dala pokyn na zaslanie žaloby na vyjadrenie

sťažovateľovi, do 12. marca 2003, keď bolo nariadené pojednávanie) a za toto obdobie nevykonal žiadne procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania a jej rozhodnutiu.

Je potrebné zohľadniť aj skutočnosť, že aj sťažovateľ (nielen žalobca) mal právo, aby o žalobe smerujúcej proti nemu ako žalovanému rozhodol okresný súd do jedného roka od jej podania (§ 200i ods. 4 OSP v znení platnom do 31. decembra 2002). Okresný súd v stanovenej lehote vo veci nielenže nerozhodol, ale bol vo veci úplne nečinný, pretože svoju procesnú činnosť nezorganizoval tak, aby sa právo zaručené sťažovateľovi v čl. 48 ods. 2 ústavy naplnilo.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) sa ustálil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 120/02). Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmariť nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú uplatnenie práv zaručených ústavou (I. ÚS 145/02).

Z toho dôvodu námietka okresného súdu spočívajúca v odvolávaní sa na veľký počet nevybavených vecí v oddelení 12 C nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť okresného súdu za prerokovanie vecí a rozhodovanie bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd v neposlednom rade prihliadol aj na skutočnosť, že samotný okresný súd vo vyššie citovanom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa existenciu prietahov v namietanom konaní uznal.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že doterajšou nečinnosťou okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 304/01 došlo k zbytočným prietahom, na základe čoho je možné uzavrieť, že tým súčasne došlo aj k porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Sťažovateľ ďalej žiadal, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uložil okresnému súdu konať a prerokovať vec vedenú pod sp. zn. 12 C 304/01 bez zbytočných prietáhov a o veci rozhodnúť v lehote piatich mesiacov od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 12 C 304/01 konal bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd nevyhovел tej časti návrhu na rozhodnutie, ktorou sa sťažovateľ domáhal, aby určil okresnému súdu lehotu, do ktorej má v jeho veci meritórne rozhodnúť. Ústavný súd vychádzal predovšetkým z toho, že sťažovateľom požadované stanovenie lehoty, do ktorej by mal okresný súd rozhodnúť o jeho žalobe, nemá v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky zákonnú oporu. Okrem toho ústavný súd zastáva názor, že stanovenie lehoty na konanie, ktorým by sa sledovalo vydanie rozhodnutia o merite veci, by mohlo ohroziť dosiahnutie účelu súdneho konania uvedeného v § 1 OSP (pozri obdobne IV. ÚS 10/02).

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk. Dôvody, z ktorých sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia, sú podrobnejšie uvedené v bode I tohto nálezu.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti okresného súdu vo veci sp. zn. 12 C 304/01 berúc do úvahy, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinil, a zohľadňujúc aj konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľa a povahu konania, ako aj pocit neistoty a v neposlednom rade aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 Sk, teda vo výške požadovanej sťažovateľom, za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou Mgr. A. J., B., Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania vo výške 8 000 Sk (slovom Osemtisíc slovenských korún) z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom úhrada za jeden úkon právnej služby predstavuje 3 900 Sk (základom pre výpočet výšky odmeny za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk). Vyjadrenie právnej zástupkyne sťažovateľa zo 4. apríla 2003 k stanovisku

okresného súdu po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd so zreteľom na jeho obsah nepovažoval za účelne vynaložené trovy právnej služby, a preto odmenu zaň nepriznal. Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyni sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 100 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb].

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. apríla 2003